

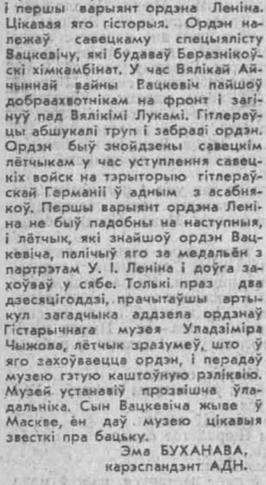
Мастак. Фотазьця Г. Ліхтаровіч.

СКАРБЫ— У МУЗЕЙ

Гэта была самая сэнсацыйная архэалагічная знаходка 1967 года ў Маскве. У час асенніх работ на будаўніцтве гасцінцы «Рэсія» поблізу вуліцы Сцяпана Разіна ў старажытнаму маскоўскім Зарадзі знойдзена вялікая гліняная пасудзіна. У ёй было 62 зліткі сярэбра. Гэта былі плецёжныя зліткі з Вялікага Ноўгарада — рускай плавільня адзінка з XI да сярэдзіны XV стагоддзя. Скарб складаецца з доўгіх сярэбраных зліткаў (грыўнуў) і кароткіх (валіцкі). Кароткі злітак складае палову доўгага, рассячанага напалем. На кожным злітку саб'я кляймо. Гэта адбіты розных птушак і звароў. Спецыялісты мяркуюць, што такое кляймо ставілі на зліткі, калі яны пераходзілі з аднаго князю ў другое. Але гэта гіпотэза яшчэ не пацверджана. Цікавая і другая акалічнасць. На некаторых злітках даследчыкам удалося прасачыць тэхніку двойнай адліткі. У форму спачатку залівалі сярэбро нізкай якасці, а зверху далівалі сярэбро высокай пробы. Гэта яўная фальсіфікацыя. Зараз гэты рэдкі скарб перададзены нумізматаму адрдзелу Гістарычнага музея.

Для ўдакладнення дат розных зліткаў на думку спецыялістаў, спатрэбіцца не менш года. Скарб дэпозіта ўстанавіць пачаткі кляймоў зліткаў—гэта мае вялікае значэнне для навуцы. На кожнай злітцы ад аднаго да шасці кляймаў. Прыблізна час, калі скарб быў захаваны ў зямлю—каля XIV—пачатак XV стагоддзя. Асноўныя паступленні ў Гістарычны музей вялікіх кляймаў. У розных месцах краіны знойдзены скарбы, якія ўключаюць ад 500 да 1500 маленькіх сярэбраных кляймаў, якія былі ва ўжытку ў першы варыянт ордэна Ляна. Цікава яго гісторыя. Ордэн належаў савецкаму спецыялісту Вацкевічу, які будоваў Беразінскую сім'якманіят. У час Вялікай Айчыннай вайны Вацкевіч пайшоў добраахвотнікам на фронт і загінуў пад Валкімі. Гісторык абшукаў труп і забраў ордэн. Ордэн быў знойдзены савецкім лётчыкам у час уступлення савецкіх войскаў на тэрыторыю гітлераўскай Германіі ў адным з сабяічных. Першы варыянт ордэна Ляна не быў падобны на наступныя, і лётчык, які знайшоў ордэн Вацкевіча, пачынаў яго за медальёны да паратраў У. І. Леніна і доўга захаваў у сябе. Толькі праз два дзесяцігоддзі, працягнушы артыкул загадкавага адрдзела ордэна Гістарычнага музея Уладзіміра Чышкава, лётчык зразумеў, што ў яго захоўваецца ордэн, і перадаў музею гэтую каштоўную рэчыву. Музей установіў прозвішча ўладальніка. Сын Вацкевіча жыве ў Маскве, ён даў музею цікавыя звесткі пра бацьку.

Эма БУХАНАВА,
карэспандэнт АДН.

Эма БУХАНАВА, карэспандэнт АДН.

Чаро ты надзьмуся, як мыш на круці, трыўжонка смялася Нюрка. Сцяпан утніў ад яе. З'ехаў з Мінска. Ніхто не ведаў, куды ён дзеўся. Як скарб зьявіўся праваліўся. Уцягнуў ад аліментару. Тады гэты закон увялі—каб мужчыны на сваіх дзеях пачалі адлічваць. Нахучылася Нюрка: што ж яна будзе рабіць адна з двума дзецьмі? Хацела рукі на сябе валажыць, атруціцца. Ужо і эсенцы купіла, у кубан выліла. Папелеса да рота, ужо і губы распачыла, каб шчы—і не адважылася. Пабаялася. Хадзіла па хаце, рвала на сабе валасы. Галасіла. — Мамка, чаго-о ты... Мамка, не плач, — туды яе за сунуку, сам плакаў Косцік. Як жа хацела Нюрка, каб тое дзіця сінхулася ці нежыво нарадзілася. На заводзе сама цагла жалезнае ламачка, сама падімае цяжар на вагі, аж скура, здаецца, лопалася. І нічога. Нішто не пачыналася нарадзіцца дзіцем дадучынам біянітам. З'явіліся на свет—моцныя, здаровыя крыжытвы. Зноў прыйшла да Нюрки з фабрыка. Прывесла і паказвала. Сказала, што кожны месяц будзь трашма памагач. З Нюрки не смяялася, што ёе мужа нарадзіла. З'явіўся Сцяпан, Ведалі, што гэта ягоня дзеці, што ён да Нюрки хадзіў. З фабрыка прыйшлі і пайшлі, а Нюрка засталася з трыма дзецьмі. Косціку, праўда, ужо дзесяць гадоў было, ужо вялікі. А гэтыя дзве... Як падімуць абедзве крыж, не ведаеш, якую першую і хапаць. І цяляці, і капу варыць, і на работу бегчы. А з работы прыбываць—не ведае за што хапацца. За Косцікам трэба лагадзец, каб зрабіў урокі. Але цяпер Нюрка цяжка было правярць, ці так ён зрабіў. Як у першым, у другім класе вучыўся, то мада цяжэ і памачыць, скласці ці адняць там колькі... А цяпер ім такія заданні даюць, што і Нюрка не разьяна. Няма часу ёй сацьць за Косцікам: бегач, гоісае па вуліцах. А яна ўсё з гэтымі малымі. І крыжытвы я удалася. Адна горшыя да другою. Адна мацншы, дык і другая спыць. А яна адна заплача, то і другая крык узнімае. А пасля хваробы пайшлі. То адвар, то кохці. Носцік Нюрка сваіх дзевач па дантарых, дахаты дактару вясціла. Шкада дзевяці, нічога не зробіш. Нахамі на яе не спала, бе-

Аўтарам, 6 лютага 1968 года

ВЫСТАЎКА ТВОРАЎ Б. МАЛКІНА

У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР адкрылася выстаўка твораў мастака Барыса Малкіна, прысвечаная 60-годдзю з дня яго нараджэння і 40-годдзю творчай дзейнасці.

Экспазіцыю складаюць творы апошніх гадоў—эскізы тэатральных дэкарацый, станковыя графічныя лісты ў тэхніцы лака, кніжныя ілюстрацыі, работы па металу і дрэву.

З ЛЮБОВЮ ДА СПРАВЫ

Яшчэ гады два назад пра кніжны магазін пачэтка Жыткічэвіч нехта было сказаць нічога добрага. Прадучы ў ім змянілася, а справы ад гэтага не паляпшаліся. І гэты магазін кніжарні прызначылі Святлану Яўламіяўну Шадрыну. З першых дзён яна разам з прадаўцом Ліліяй Панарчук навяла парадак у памішканні. Кнігі падзялілі на 20 аддзелаў. Асобна выдзелілі беларускую літаратуру. Цяпер у кнігарні ў продаж паступілі наглядныя дапаможнікі для вышучоўчых палітканоміў і асноўны марксісма-ленінізм, тут можна знайсці разрадачкі з карцінак рускіх і савецкіх мастакоў, ёсць ёсць падарукі.

Кніга павіна служыць людзям

У вясцы Коўчыцы Святлана Яўламіяўна разам з прадаўцамі ўдзяляе вышучоўчым дапаможнікі і камплектаваны бібліятэкамі. І гэты магазін даўжэўна быў на раённай і абласной выстаўках вышучоўчых мастакоў.

Мікалай Бай сам працуе ў саўраце «Коўчыцы». У вольны час ён займаецца любімай справай—мале.

Многія работы сельскага мастака былі на раённай і абласной выстаўках вышучоўчых мастакоў.

НЮРКА

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Тым часам яе з ліцейнага цаха пераваў ў везушчыкі. Работа чысцейшая. Трэба было стаяць пры вагах, у якія сціралі жалезны лом, што павінен быў ісці на пераліваўку. Зносілі лом на вагі кранамі, падвозілі рабочыя на тачках. Грунату мого, часам аж вушы Нюрку закладвала, але знога работа чысцейшая. І зарплата тут была большая. Так што Нюрку папачала. Жыць можна было. Косцік у першым, у другім класе вучыўся добра. Толькі бада, што без наглядку ўвёс час. Як у садзік хадзіў, то за яго была спайканая. А цяпер яна на работе, ён са школы прыйдзе і адзіна на вуліцы. Робіць, што хоча, гоісае з хлопцамі, ды старэйшымі за сябе. Ён не навуціць рабціць што кепскае... Але тут хоча наыварат выкруціць, нічога не зробіш. Не креш жа работы. Некай будзе. Зноў паспайкавала Нюрка. Вырашыла з Косцікам вен дажываць, хоць не было ёй тады яшчэ і трыццаці. Ды зноў падкруціўся адзіна. Сцяпан, Кранушчык з ліцейнага. Не адраду падвучыла Нюрка да сябе Сцяпана. Вуноная была. Гінала хлопца. Не хацела шчы гарэці, якую і ён прыносіў, калі прыходзіў да яе. Але ўпартаўся Нюрка толькі распаліла Сцяпана. Ён бажыўся, што любіць яе, што жыць без яе не можна, што толькі пра яе і думае. Не стывала Нюрка. Паддалася. І месцы з два была пчасцівае. Аж памаладзела. Папрыгажала. А Сцяпан нібы і праўда любіць яе. Часта прыходзіў, часам нават дні па тры жыў у яе. Казаў, што так яму добра ў Нюрки, дахаты ісці не хочацца. Толькі шалапутныя нейкі быў. Ён кашулі ў яго чыстыя, ці чыстыя штаны. Прыходзіў да Нюрки ў тым самым, у чым хадзіў па работу. А Нюрка ўжо такі-сякі запас грошай мела. Узяла яна ды Сцяпана гарнітур справаіла. І было ў іх усё добра, пакуль Нюрка не задыжарыла. Іскала Сцяпана. Той і вочы вытупіў. І як зважала яго. За цялы вечар не сказаў ні слова, садзеў ды нешта думаў.

— Чаго ты надзьмуся, як мыш на круці, трыўжонка смялася Нюрка. Сцяпан утніў ад яе. З'ехаў з Мінска. Ніхто не ведаў, куды ён дзеўся. Як скарб зьявіўся праваліўся. Уцягнуў ад аліментару. Тады гэты закон увялі—каб мужчыны на сваіх дзеях пачалі адлічваць. Нахучылася Нюрка: што ж яна будзе рабіць адна з двума дзецьмі? Хацела рукі на сябе валажыць, атруціцца. Ужо і эсенцы купіла, у кубан выліла. Папелеса да рота, ужо і губы распачыла, каб шчы—і не адважылася. Пабаялася. Хадзіла па хаце, рвала на сабе валасы. Галасіла. — Мамка, чаго-о ты... Мамка, не плач, — туды яе за сунуку, сам плакаў Косцік. Як жа хацела Нюрка, каб тое дзіця сінхулася ці нежыво нарадзілася. На заводзе сама цагла жалезнае ламачка, сама падімае цяжар на вагі, аж скура, здаецца, лопалася. І нічога. Нішто не пачыналася нарадзіцца дзіцем дадучынам біянітам. З'явіліся на свет—моцныя, здаровыя крыжытвы. Зноў прыйшла да Нюрки з фабрыка. Прывесла і паказвала. Сказала, што кожны месяц будзь трашма памагач. З Нюрки не смяялася, што ёе мужа нарадзіла. З'явіўся Сцяпан, Ведалі, што гэта ягоня дзеці, што ён да Нюрки хадзіў. З фабрыка прыйшлі і пайшлі, а Нюрка засталася з трыма дзецьмі. Косціку, праўда, ужо дзесяць гадоў было, ужо вялікі. А гэтыя дзве... Як падімуць абедзве крыж, не ведаеш, якую першую і хапаць. І цяляці, і капу варыць, і на работу бегчы. А з работы прыбываць—не ведае за што хапацца. За Косцікам трэба лагадзец, каб зрабіў урокі. Але цяпер Нюрка цяжка было правярць, ці так ён зрабіў. Як у першым, у другім класе вучыўся, то мада цяжэ і памачыць, скласці ці адняць там колькі... А цяпер ім такія заданні даюць, што і Нюрка не разьяна. Няма часу ёй сацьць за Косцікам: бегач, гоісае па вуліцах. А яна ўсё з гэтымі малымі. І крыжытвы я удалася. Адна горшыя да другою. Адна мацншы, дык і другая спыць. А яна адна заплача, то і другая крык узнімае. А пасля хваробы пайшлі. То адвар, то кохці. Носцік Нюрка сваіх дзевач па дантарых, дахаты дактару вясціла. Шкада дзевяці, нічога не зробіш. Нахамі на яе не спала, бе-

— Чаго ты надзьмуся, як мыш на круці, трыўжонка смялася Нюрка. Сцяпан утніў ад яе. З'ехаў з Мінска. Ніхто не ведаў, куды ён дзеўся. Як скарб зьявіўся праваліўся. Уцягнуў ад аліментару. Тады гэты закон увялі—каб мужчыны на сваіх дзеях пачалі адлічваць. Нахучылася Нюрка: што ж яна будзе рабіць адна з двума дзецьмі? Хацела рукі на сябе валажыць, атруціцца. Ужо і эсенцы купіла, у кубан выліла. Папелеса да рота, ужо і губы распачыла, каб шчы—і не адважылася. Пабаялася. Хадзіла па хаце, рвала на сабе валасы. Галасіла. — Мамка, чаго-о ты... Мамка, не плач, — туды яе за сунуку, сам плакаў Косцік. Як жа хацела Нюрка, каб тое дзіця сінхулася ці нежыво нарадзілася. На заводзе сама цагла жалезнае ламачка, сама падімае цяжар на вагі, аж скура, здаецца, лопалася. І нічога. Нішто не пачыналася нарадзіцца дзіцем дадучынам біянітам. З'явіліся на свет—моцныя, здаровыя крыжытвы. Зноў прыйшла да Нюрки з фабрыка. Прывесла і паказвала. Сказала, што кожны месяц будзь трашма памагач. З Нюрки не смяялася, што ёе мужа нарадзіла. З'явіўся Сцяпан, Ведалі, што гэта ягоня дзеці, што ён да Нюрки хадзіў. З фабрыка прыйшлі і пайшлі, а Нюрка засталася з трыма дзецьмі. Косціку, праўда, ужо дзесяць гадоў было, ужо вялікі. А гэтыя дзве... Як падімуць абедзве крыж, не ведаеш, якую першую і хапаць. І цяляці, і капу варыць, і на работу бегчы. А з работы прыбываць—не ведае за што хапацца. За Косцікам трэба лагадзец, каб зрабіў урокі. Але цяпер Нюрка цяжка было правярць, ці так ён зрабіў. Як у першым, у другім класе вучыўся, то мада цяжэ і памачыць, скласці ці адняць там колькі... А цяпер ім такія заданні даюць, што і Нюрка не разьяна. Няма часу ёй сацьць за Косцікам: бегач, гоісае па вуліцах. А яна ўсё з гэтымі малымі. І крыжытвы я удалася. Адна горшыя да другою. Адна мацншы, дык і другая спыць. А яна адна заплача, то і другая крык узнімае. А пасля хваробы пайшлі. То адвар, то кохці. Носцік Нюрка сваіх дзевач па дантарых, дахаты дактару вясціла. Шкада дзевяці, нічога не зробіш. Нахамі на яе не спала, бе-

— Чаго ты надзьмуся, як мыш на круці, трыўжонка смялася Нюрка. Сцяпан утніў ад яе. З'ехаў з Мінска. Ніхто не ведаў, куды ён дзеўся. Як скарб зьявіўся праваліўся. Уцягнуў ад аліментару. Тады гэты закон увялі—каб мужчыны на сваіх дзеях пачалі адлічваць. Нахучылася Нюрка: што ж яна будзе рабіць адна з двума дзецьмі? Хацела рукі на сябе валажыць, атруціцца. Ужо і эсенцы купіла, у кубан выліла. Папелеса да рота, ужо і губы распачыла, каб шчы—і не адважылася. Пабаялася. Хадзіла па хаце, рвала на сабе валасы. Галасіла. — Мамка, чаго-о ты... Мамка, не плач, — туды яе за сунуку, сам плакаў Косцік. Як жа хацела Нюрка, каб тое дзіця сінхулася ці нежыво нарадзілася. На заводзе сама цагла жалезнае ламачка, сама падімае цяжар на вагі, аж скура, здаецца, лопалася. І нічога. Нішто не пачыналася нарадзіцца дзіцем дадучынам біянітам. З'явіліся на свет—моцныя, здаровыя крыжытвы. Зноў прыйшла да Нюрки з фабрыка. Прывесла і паказвала. Сказала, што кожны месяц будзь трашма памагач. З Нюрки не смяялася, што ёе мужа нарадзіла. З'явіўся Сцяпан, Ведалі, што гэта ягоня дзеці, што ён да Нюрки хадзіў. З фабрыка прыйшлі і пайшлі, а Нюрка засталася з трыма дзецьмі. Косціку, праўда, ужо дзесяць гадоў было, ужо вялікі. А гэтыя дзве... Як падімуць абедзве крыж, не ведаеш, якую першую і хапаць. І цяляці, і капу варыць, і на работу бегчы. А з работы прыбываць—не ведае за што хапацца. За Косцікам трэба лагадзец, каб зрабіў урокі. Але цяпер Нюрка цяжка было правярць, ці так ён зрабіў. Як у першым, у другім класе вучыўся, то мада цяжэ і памачыць, скласці ці адняць там колькі... А цяпер ім такія заданні даюць, што і Нюрка не разьяна. Няма часу ёй сацьць за Косцікам: бегач, гоісае па вуліцах. А яна ўсё з гэтымі малымі. І крыжытвы я удалася. Адна горшыя да другою. Адна мацншы, дык і другая спыць. А яна адна заплача, то і другая крык узнімае. А пасля хваробы пайшлі. То адвар, то кохці. Носцік Нюрка сваіх дзевач па дантарых, дахаты дактару вясціла. Шкада дзевяці, нічога не зробіш. Нахамі на яе не спала, бе-

ТАНІХ здымаў ваенных баталій савецкае міно, бадай, яшчэ не ведала. На Украіны прасторы—палі, узвышшы, яры здымачная група фільма «Вызваленне Еўропы», якую ўзначальвае вядомы раённысць Юры Озераў (пастаноўшчык фільмаў «Арана смельч», «Сын», «Качубей», «Вялікая дарога»), перанесла буйнейшую бітву другой сусветнай вайны—эмагане на Арлоўска-Курскіх лугах, у якой з абодвух удзельнічалі сотні тысяч людзей, адначасова ўвадалася ў бой да двух тысяч танкаў. З вышнім, на якой устаноўлена камера аператара Ігара Слабневіча, у мінулым танкіста, добра вдалася ўсе поле бою—контратака «трыццаць чвэрцак», сустрачныя тараны, трасы выстраляў супрацітанкавых батарей. Камандуючы Першай танкавай арміяй генерал-лейтанант Кутуноў (артыст К. Забелін), лежачы грудзямі на брустверы анопа, задаволена счыты за пераможны бітвы. Яму вядыць, як эзду, пераважачоць ся праз узгоркі, ідуць на даламю танкі. Пятай арміяй генерал Ротмістраў, уразаючы ў баевыя парадкі немцаў... У нас створана нямаля карціна аб вайне. Але яшчэ няма карціны, якая аднаўляе падзеі вайны на ўсім іх маштабе, паказвае Савецкую Армію як вызаліцельніцу Еўропы. Гэта абсалва важна тым, што на Захадзе выйшлі вялікія па маштабах, так званыя пастаноўчыя карціны, якія фальсіфікуюць гісторыю. Нам давялося бачыць здымкі эпізоду фарсіравання Дняпра. Сідны пачатку пераправы, калі знясіленыя ў цяжкіх балях салдаты, вышніўшы да ракі ўвосьне 1943 года, пачалі з хору фарсіраваць яе—на чылах, драўляных вагортах, пусціх бочках. Гэта была пачатная ў гісторыі вайны выдатна распрацаваная аперацыя. Не ведаем, якой будзе гэтая аперацыя на экране, але ў «натуре» яна робіць вельмі моцнае ўражанне. Рэжысёр, які прапавіў над сцэнарыем у садружніцтве з п'сьменнікам Юрыем Бондарам і Асарам Курганавым, дадумуў узначальваць і палітычны падзеі 1943—1945 гадоў не толькі ў форме маста-

ЯК ЗАВАЎВАЛАСЯ ПЕРАМОГА

ЗДЫМАЦЦА КІНАЗПАПЕЯ «ВЫЗВАЛЕННЕ ЕВРОПЫ»

праўды ва ўсім яе аб'ёме, ва ўсім асячэнні падзей і фактаў, вялікі і малы—гэтак задача аўтараў гэтай стужкі. Таму ў адноўленне «Як заваўвалася перамога» якая нават не ўмяняючы аб Савецкай Арміі, «Вызваленне Еўропы» паказвае і дзейныя саюзных войскаў—галоўны аб'яднаны штаб у Афрыцы на чале з Эйзенхаўэрам і Мантгомеры, высаду амерыканцаў у Сыцылію, другі фронт, арышт, а потым і выкладанне нямецкім разведчыкам Ота Скарніш Мусаліні. Эпізоды, звязаныя з Італіяй, напісаў Італьянскі сцэнарыст Энцо да Каліччы. Зноўдзее сваё адлюстраванне і германскага Супраціўлення. Аўтараў на гэтых пытаннях кансультывалі польскія генералы Мочар і Урбановіч, а таксама югаслаўскі генерал Далчыч. А адпаведныя эпізоды ў сцэнарыі напісалі югаслаўскія драматургі А. Дымліч і В. Радаванавіч і палія Б. Чыпка.

Прышчыт гістарызму, беражлівых адносінаў да матэрыялу паставіў перад Юрыем Озеравым і яшчэ адну немалаважную задачу—пабэзпечы спрошчэнні і пачае ворага. Глядач сустрачае за нямецкімі генераламі Кляге, Манштэйнам, Кейтэлем, Модзелем, Ідэлем, з фашыскай верхавінай—Борманам, Гебелсам, Гітлерам, Герынгам, а таксама

Вальчына матка нешта ў кухні грывіць, посудам, а Вальца з Райнаю садзяць на канцыпы, тавараў. — Дзець добры, Райка, — кажа Нюрка. — Добры дзень, півя Нюра, — спуджана падлімае на яе роты Райка. Нюрка разгадала Райку. Паблажала. І нейкая пукліва зрабілася. Не глядзіць у вочы. І нібы сама сабе схаваць хоца. Шчэнецца ў кутко кананя. Пышыня валасы, якая заўвесьці на сіла распучыняцца, цяпер звязаны задуў нейкаю анучкаю. Нібы і валасы ўжо свае баціца распучыці Райка. — Ну, як вы там жывяце... у гета? — спадгалды пацяцала Нюрка. — Як жывём? — перапытае Райка. — От... так... — Кажуць, у вас там голад? — Адкуль не быць голаду... Магаінаў яма... І запасаў няма... — Дык як жа вы жывяце? — дапытываецца Нюрка. — Вось, хто ў горды вывядца ды памяншае з тэ адзежы на хлеб, на бульбу. І ро, калі ў варотах не адбярэць. — Адыбраюць? — перапытае Райка. — Як на янога немца наварэша. Адыня дэ адбярэ, а другі і бульбыны не пачіне. — Ты глэдзі, — дзівіцца Нюрка. — Значыцца, і немцы розныя. — Вала садзіць калі Райкі моўкі, кусае пазноці. — Гэта ж я, — паварочваецца Райка да Валькі. — Як той раб прыходзіла, панячла дзідзюк. Прохара плацінкі. Ён папаруў у мяне. Скаваў, што як прыдуў другі раз, круп дасць. Плацінкі не мае. Мые суседа папарула, каб памыяла. — Прохара плацінкі-ні? — дзівіцца Нюрка. — Глэдзі ты, муршкі захачеў... А каб на і тваіх рабах іраці. — Дык я пайду, зайду да яго, — паднімаецца Райка. — Папарула мяне. Не мае плацінкі. — Нібы папарула мяне. Райка магла б і не гаварыць, што плацінкі не яе. Хіба Вальца не ведае, што ў Райкі няма ніякіх плацінак. Так што, канечна, Райку нехта папаруў памыняць плацінкі. Нюрка выходзіла за Райнаю. Ёй цікава, як будзе Прохара крупамі плацінкі з плацінкі. На вуліцы Косцік. Убачыў Райку, стаў, глядзіць, як яна ідзе. Больш Косціку чамусьці яе хочалася чапіцца да Райкі. Алучвае сябе нібы віватам перад Райнаю. І праўда, віватаў. Веца чапіўся да яе. Дражніў. Алабраў бранку. Праўда, бранку ён аддаў Райцы. Адылаў, яшчэ яні першы раб прыніла яна з гета. Райка, здаецца, і не ўзрадалася, што Косцік аддаў бошну. Сунула яе абываюча ў кішэню. Райка пайшла да немага ў другі пад'езд. І матка за ёю. Цікала, да каго яны пайшлі? І раганам Косцік падуў матчы голас. Матка крычалла на ўвесь папелав. — Ах ты гад! Ах ты гад! Кроўку табе аддэцца чужо! Забгагачеў захачеў! На чужым! Косцік кінуўся ў пад'езд. Перад дзвярмамі кватэры дзідзюк Прохара стаў Райка і яго матка. Райка цягнула матку за руку, а матка крычалла што бень сіль у твар суседу: — Здохне! Здохне! Адыцяцца чужо! Сусед, вялікі, ламаты, у сподня кашулі, грываў, руюно дзвяры. Відзіць, не вуснаў іх у кватэру. — Дзі алсюль, пакуль не позна, — гразіў ёй матчы. — Дзі, бо пакуль нешта. Круп захачеў... І вам такіх круп дам... — Хадзем, цётка, — спалохана шпталала Райка і цягнула Нюрку за руку. — Во халава! Як цябе такота і зямля ясна! Здохне! Здохне! Не ўнімаўся Нюрка. Прохара брануў дзвярма, зачыніўся. Так брануў, што аж тынкоўка са столі пасыпалася. — Пойдзем, цётка Нюра, — цягнула Райка Нюрку. Пойдзем, хай ён адышчыцца тымі плацінкамі. Хай яму на смерць на іх сыграюць. Пойдзем, і табе дам круп. У мяне ліцца там трох іх... вядзі яна спалюкую Райку. — Плацінкі не мае. Мне папарула... Што я цяпер скажу... Не пасверціць... Падумаюць, што я сабе крупы забрала, — запалала Райка. — Каку — пойдем. Я табе круп дам... І мукі круху ўспылю. У самой канячэна, але дам... Даўно не біў Косцік нікому вокнаў. Не было прычыны. Дзі і не хачелася. А тут пярда вышарыў—гэтым гаду высядзіць. Абвэзжыла. Сёння ж.

Вальчына матка нешта ў кухні грывіць, посудам, а Вальца з Райнаю садзяць на канцыпы, тавараў. — Дзець добры, Райка, — кажа Нюрка. — Добры дзень, півя Нюра, — спуджана падлімае на яе роты Райка. Нюрка разгадала Райку. Паблажала. І нейкая пукліва зрабілася. Не глядзіць у вочы. І нібы сама сабе схаваць хоца. Шчэнецца ў кутко кананя. Пышыня валасы, якая заўвесьці на сіла распучыняцца, цяпер звязаны задуў нейкаю анучкаю. Нібы і валасы ўжо свае баціца распучыці Райка. — Ну, як вы там жывяце... у гета? — спадгалды пацяцала Нюрка. — Як жывём? — перапытае Райка. — От... так... — Кажуць, у вас там голад? — Адкуль не быць голаду... Магаінаў яма... І запасаў няма... — Дык як жа вы жывяце? — дапытываецца Нюрка. — Вось, хто ў горды вывядца ды памяншае з тэ адзежы на хлеб, на бульбу. І ро, калі ў варотах не адбярэць. — Адыбраюць? — перапытае Райка. — Як на янога немца наварэша. Адыня дэ адбярэ, а другі і бульбыны не пачіне. — Ты глэдзі, — дзівіцца Нюрка. — Значыцца, і немцы розныя. — Вала садзіць калі Райкі моўкі, кусае пазноці. — Гэта ж я, — паварочваецца Райка да Валькі. — Як той раб прыходзіла, панячла дзідзюк. Прохара плацінкі. Ён папаруў у мяне. Скаваў, што як прыдуў другі раз, круп дасць. Плацінкі не мае. Мые суседа папарула, каб памыяла. — Прохара плацінкі-ні? — дзівіцца Нюрка. — Глэдзі ты, муршкі захачеў... А каб на і тваіх рабах іраці. — Дык я пайду, зайду да яго, — паднімаецца Райка. — Папарула мяне. Не мае плацінкі. — Нібы папарула мяне. Райка магла б і не гаварыць, што плацінкі не яе. Хіба Вальца не ведае, што ў Райкі няма ніякіх плацінак. Так што, канечна, Райку нехта папаруў памыняць плацінкі. Нюрка выходзіла за Райнаю. Ёй цікава, як будзе Прохара крупамі плацінкі з плацінкі. На вуліцы Косцік. Убачыў Райку, стаў, глядзіць, як яна ідзе. Больш Косціку чамусьці яе хочалася чапіцца да Райкі. Алучвае сябе нібы віватам перад Райнаю. І праўда, віватаў. Веца чапіўся да яе. Дражніў. Алабраў бранку. Праўда, бранку ён аддаў Райцы. Адылаў, яшчэ яні першы раб прыніла яна з гета. Райка, здаецца, і не ўзрадалася, што Косцік аддаў бошну. Сунула яе абываюча ў кішэню. Райка пайшла да немага ў другі пад'езд. І матка за ёю. Цікала, да каго яны пайшлі? І раганам Косцік падуў матчы голас. Матка крычалла на ўвесь папелав. — Ах ты гад! Ах ты гад! Кроўку табе аддэцца чужо! Забгагачеў захачеў! На чужым! Косцік кінуўся ў пад'езд. Перад дзвярмамі кватэры дзідзюк Прохара стаў Райка і яго матка. Райка цягнула матку за руку, а матка крычалла што бень сіль у твар суседу: — Здохне! Здохне! Адыцяцца чужо! Сусед, вялікі, ламаты, у сподня кашулі, грываў, руюно дзвяры. Відзіць, не вуснаў іх у кватэру. — Дзі алсюль, пакуль не позна, — гразіў ёй матчы. — Дзі, бо пакуль нешта. Круп захачеў... І вам такіх круп дам... — Хадзем, цётка, — спалохана шпталала Райка і цягнула Нюрку за руку. — Во халава! Як цябе такота і зямля ясна! Здохне! Здохне! Не ўнімаўся Нюрка. Прохара брануў дзвярма, зачыніўся. Так брануў, што аж тынкоўка са столі пасыпалася. — Пойдзем, цётка Нюра, — цягнула Райка Нюрку. Пойдзем, хай ён адышчыцца тымі плацінкамі. Хай яму на смерць на іх сыграюць. Пойдзем, і табе дам круп. У мяне ліцца там трох іх... вядзі яна спалюкую Райку. — Плацінкі не мае. Мне папарула... Што я цяпер скажу... Не пасверціць... Падумаюць, што я сабе крупы забрала, — запалала Райка. — Каку — пойдем. Я табе круп дам... І мукі круху ўспылю. У самой канячэна, але дам... Даўно не біў Косцік нікому вокнаў. Не было прычыны. Дзі і не хачелася. А тут пярда вышарыў—гэтым гаду высядзіць. Абвэзжыла. Сёння ж.

Сямён ЧАРНОК, Міхал ДАЛЧЫК, (АДН).

ЗВЯБЧАЦЦА

Першая праграма, 10.30 — шкільныя праграмы, для вучняў малодшых класаў. «Маста» — стужкі нашых Раўлічых, 16.30 — навіны. «Вяселье» — пачаткі зямных Алімпійскіх гульняў. Тэлеканцэрт «Трыніца», 19.30 — інфармацыйныя праграмы «Час» (М), 21.15 — да 50-годдзя Савецкіх Узброеных Сіл, у пастоды Масквін фільм, 22.20 — «Навае пошчы» на асноўных Алімпійскіх гульнях. Матч «СССР» — пераможца Халандыя — Грэноблі, пераможца «На Вялікай алімпіядзе» (М).